

A monolit

Szabados György egyedülállóan következetes életműve nem az új lemezével ért a csúcra, de csak azért nem, mert amióta a közönség szembesülhet fajsúlyos művészetével, kiderült, hogy ennél lejjebb ő sosem adta. Múltkor láttam a postán, éppen előttem állt a sorban, és annyira valószínűtlennek tűnt, hogy a magyar dzsessz megalapítója, e magasztos zeneművészet apostola is közöttünk jár, hogy hirtelen el is felejtettem, miért vagyok ott. Mielőtt valaki félreértene, nem a Magyarországon bárki által játszott bármilyen dzsesszről van szó, hanem arról a muzsikáról, amely minden szálal az anyaföldhöz kötődik, és ezért magyar. Tudom, az együgyű hétköznapi élet túl ideologikusra mardosta ezeket a gondolatokat és szavakat; magam is gyakran vagyok bajban azzal, hogy a hangsúlyozott magyar identitás ma pontosan az ellenkező irányba terel, mint amerre Bartók mutat. Kicsiny részben ugyan, de emiatt is tanulság a *Boldogasszony földje* (*Harangok*) dupla című lemez.

Az bizonyos, hogy aki „ösvallásunk istenasszony”-ával címzi meg alkotását, valamit mondani akar, és ma ez állásfoglalás egy adott oldal mellett. Szabados szólószingora-albuma ezért is zavarba ejtő; igaz, ismerői már az *Elfelejtett énekek* vagy a *Szent Főnixmadár dürrögései* után is pontosan tudták, mer-

re vezet a mondandó. Az ősiséghez, a mítoszokhoz, a szarvas-legendához való ragaszkodás mind része a hazaszeretet szentenciájának, amellyel Szabados a *Boldogasszony táját* festi meg. Azonban a megszólított kör hiába tűnik kizárólagosnak, az anyagból sugárzó szikár erő minden falat áttör, és csak azt halljuk, hogy miképpen birkózik meg egy elképesztő tehetségű ember a rá nehezedő hagyaték súlyával. A zenetörténet során többen is írtak műveket hazájukról, elég csak Smetana *Hazám* című, szimfonikus költeményeket tartalmazó sorozatára gondolni. A címadásból következően egy lehetséges ciklus első darabjának képzelem ezt a lemezt is, ami kiindulásként a tájat körbeölelő harangszót hívja segítségül ahhoz, hogy a szerző érzéseiről beszéljen. A szokásosnál szolidabb hangvétel, a harangok zúgásának komplex ritmikáját megidéző játékosság és a nem egyetlen csúcspontra törekvő hullámzó szerkezet miatt az itt szereplő hat darab némileg kilóg Szabados műveinek sorából. A folklórból, többek között katolikus népecekből táplálkozó daltávilág azonban a Bartókot autentikusan dzsesszbe ültető hozadék egyfajta letisztulása. Fantasztikus, ahogyan egyházi modalitás találkozik a tengely-rendszerrel, majd szinkópált ritmusképleteken keresztülvezetve va-

lami olyat eredményez, ami a mai magyar dzsesszben vagy kortárs zenében (kinnek hogy tetszik) másnál nincsen jelen. Hihetetlen, hogy a szabadzene mestere, a magyar free dzsessz úttörője (a *B-A-C-H élmények* az első magyar free-felvétel 1964-ből) kompozíciós és előadói elveit megtartva egy ennyire bonyolult és relatív kötött rendszert hozott létre abban a korban, ahol erre tulajdonképpen igény alig mutatkozik (lásd még: *Huszonhat, ÉS*, 2004/16.). Pedig tiszta, közérthető nyelven kapunk jól fogyasztható, gyönyörű muzsikát. Az *Üzenetben* felismerhető *Hej páva, hej páva*-motívum, a *Zarándokút* finoman recikláló harmóniafelbontásai és a felette erőteljesebben megszólaló dallamok által képzett csodás, távolimesszi hangképet színező, invenciózus sostenuto pedál-alkalmazás az érzéki zene-költészet mintapéldái.

A száz év múlva iskolába járó és napjainkról tanuló diákoknak az első művek között mutatnám meg e lemez felvételeit. A témaválasztás mai kettes megítélhetősége, a múltból merített gondolati mag és a zenei formalizmus aktuális remekművének ötvözete pontosan tükrözi azokat az elmentmondásokat, amelyek körülvesznek bennünket. De az biztos, hogy ebből erőt meríteni és ehhez fogható zeneművészetet létrehozni ma egyedül Szabados György képes.

(Szabados György: *Boldogasszony földje* [*Harangok*] – BMC, 2008)